

IZ INOSTRANIH ARMIIJA

SEVEROATLANTSKI PAKT I ODBRANA EVROPE

VEŽBE U GLAVNOM ŠTABU SAVEZNIČKE VRHOVNE KOMANDE U EVROPI

Vrhovni komandant savezničkih snaga u Evropi, general Grinter, naredio je da se od 26 do zaključno 30 aprila ove godine održe teorijske vežbe u glavnom štabu njegove komande u Parizu. Ove vežbe obeležene su oznakom CPX-4 i bile su slične ranijim vežbama iste vrste u njegovom glavnom štabu. CPX je skraćenica za *Command Post Exercise* (komandantsku vežbu). Vežba je namenjena rešavanju teoretskih vojnih problema na polju taktike, operatike i pozadinske službe, dok su se sami zadaci u toku vežbe rešavali u učionicima.

Feldmaršal Montgomeri, zamenik vrhovnog komandanta savezničkih snaga, bio je određen za rukovodioca ove vežbe, kojoj su prisustvovali viši oficiri iz svih komandi podređenih Vrhovnoj savezničkoj komandi u Evropi, kao i oficiri pretstavnici država-saveznica koji nisu u jedinicama neposredno pod ovom komandom.

Cilj ove vežbe je bio proučavanje problema koji bi mogli iskrsnuti u vezi sa odbranom Evrope. Vežba je izvedena u logoru Voliso, u glavnom štabu Vrhovne komande savezničkih snaga u Evropi u Rokankuru, kraj Pariza. Osnovnu zamisao ove vežbe razradio je maršal Montgomeri, i to po usvojenom metodu u obučavanju raznih armija u sastavu Britanske Zajednice Naroda. Isti metod primenjen je u obema ranijim školskim vežbama održanim u glavnom štabu Vrhovne komande u Parizu. Oficiri učesnici obično se okupljaju sa obeju strana reljefnih karata koje prikazuju oblast o kojoj se diskutuje. Često se upotrebljava jedna manja tribina na kojoj se prikazuju karte i dijagrami, ukoliko iskrnsne potreba za ovo.

Rukovodilac vežbe otvara sastanak, prikazujući ciljeve i probleme koji će biti proučavani, kao i operativno-strategisku oblast u kojoj bi oni bili primenjeni. Posle toga dolaze pripremljene studije komandanata o raznim predmetima i njihovi komentari i kritika. U proučavanju vojnih problema ne izostavlja se ništa, kao naprimer: teren, taktika, služba veze, snabdevanje i uopšte pozadinska služba itd. Rukovodilac vežbe rukovodi radom kako bi obezbedio kontinuitet i logičan razvoj, a na kraju se svaki specifičan problem daje u sažetom obliku.

Vežba se obično završava kritikom rukovodioca, a vrhovni komandant daje na kraju, u sažetom obliku, pregled cele vežbe. Slobodna diskusija prisutnih pruža obično najveću mogućnost da se maksimalno izvuku koristi iz ovih vežbi. Da bi se pomoglo u radu, prevodilačka služba reprodukuje odmah sve na pet raznih jezika, tako da svaki slušalac preko slušalica prati jezik koji najbolje razume. Prevodi se na ove jezike: engleski, francuski, italijanski, turski i grčki. Pritom se primenjuju razna sredstva da bi se teorijski problemi što jasnije prikazali. Mnogo se koriste tablice i dijagrami, a ponekad se čak igraju i kratke ratne igre.

Za pripremu ovakve vežbe i u ovim razmerama, radi oko 9 meseci specijalan štab stručnjaka pod rukovodstvom rukovodioca vežbe.

Sem rešavanja teoretskih vojnih problema, jedna od najboljih strana ovakvog rada jeste razmena misli i lični dodir viših komandanata svih država-članica Severoatlantskog pakta, kao i uspostavljanje zajedničkog metoda u prilaženju problemima.

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

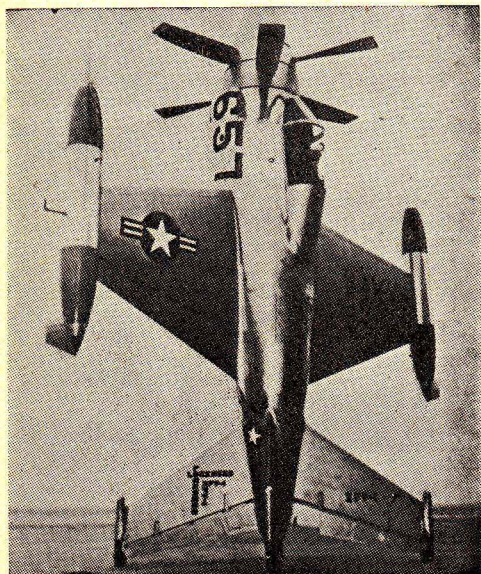
LOVAČKI AVIONI KOJI VERTIKALNO UZLEĆU

Polovinom marta o. g. u Americi su prvi put prikazana dva nova lovačka aviona ratne mornarice koji mogu uzleteti »pravo gore« — vertikalno, a isto tako i spustiti se »pravo dole«. Konačni rezultat svega toga bio bi da piste, odnosno palube za uzletanje ne bi više bile potrebne.

U tom uzletanju i spuštanju ovi avioni, donekle, liče na rakete iz romana o putu na mesec. Poznato je da i Velika Britanija radi sada na konstrukciji takvih aviona.

Dva VTO (*vertical take-off* — sa vertikalnim uzletanjem) aviona izradile su dve velike fabrike aviona *Consolidated Vultee Aircraft Corporation* i *Lockheed Aircraft Corporation*. Avion prve nosi oznaku ZFY-1, a druge XFV-1. Oba aviona imaju turbo-motor od 5.500 KS, pokrećući dva vijka koji se obrću u protivnom smeru.

Prvi od ova dva lovačka aparata ima delta krila. On stoji uspravno na krajevima krila i na dva velika kormila, dakle, na četiri uporišta. Lokidov tip aviona stoji na vrhovima četiri kormila, ali ima obična, malo unazad zabačena,

krila. U oba aviona sedišta pilota se obrću, tako da je pilot uvek u sedećem položaju bilo da se radi o uspravnom uzletanju, vodoravnom letu ili spuštanju. Na suvu ili na palubi, avione prevoze na platformama, mada vrhovi krila ili kormila imaju male točkove tako da se mogu pokretati po platformi.

Lokidov XFV-1 podvrgnut je sada temeljnom ispitivanju. Isti je slučaj i sa Converovim tipom koji se još uvek nalazi u fabrici u San Diegu, u Kaliforniji. Odlike Lokidovog aviona su sledeće: izrađen je tako da može upravno uzletati, da u vodoravnom letu može razviti približnu brzinu od 800 km na čas i zatim se spustiti na prostor veličine jednog teniskog igrališta. Ovaj avion, prema podacima same fabrike Lokid, može obaviti niz raznovrsnih, zasada tajnih, zadataka; može nositi razno naoružanje, računajući tu i atomska oružja, s tim da uzleće bilo sa palube nosača bilo sa baza na suvu.

Ovakvi avioni nisu dosada bili građeni prosto stoga što nisu imali dovoljnu pogonsku snagu. Bilo je potrebno tri godine rada i istraživanja da bi se postigao potisak na gore veći od težine aviona i na taj način omogućilo ovo vertikalno uzletanje. Sem toga, primenjena konstrukcija i motor omogućuju vrlo brzo uzletanje. Jedan aeronautički stručnjak rekao je da sletanje na ovaj način zaista predstavlja »vanredno vešt podvig«. Cilj je da avion lebdi u vazduhu okrenut upravno, dakle sa prednjim delom gore, a zatim bi pilot imao da postepeno smanjuje snagu potiska. U trenutku kada težina aviona jedva prelazi snagu potiska motora, avion se spušta na vrhove svojih kormila.

I američka pešadija sa svoje strane radi na konstrukciji sličnog aviona, koristeći pritom mlazni pogon. Oba roda vojske teže da izrade avione koji će razvijati i manevrisati brzinom od 960 do 1.000 km na čas, i spustiti se na prostor približno one veličine koja je potrebna za sletanje helikoptera. Bliža svojstva ovih aviona još nisu zvanično objavljena.

(United States Information Service, 27 april 1954)

NOV SISTEM VAZDUŠNOG DOTURA

Amerikanci su sada pronašli nov način dotura (vazdušnim putem) teške opreme i materijala prednjim trupama. To se izvodi sa velikim transportnim avionom C-124, iz koga se za nekoliko sekundi može izbaciti teret od oko 20 tona i spustiti padobranima.

Nov sistem primenjuje šine, lančanu vuču i specijalne pokretne platforme za brzo izbacivanje tereta iz aviona. Ceo ovaj uređaj ima težinu od oko 1.300 kg i zahteva minimalne tehničke prepravke u avionu. Po ovom sistemu u avion se tovari 3 ranije upakovane platforme koje se zakačinju za uređaj za lančanu vuču. Kada se dođe u blizinu prostorije za spuštanje, donji pričvršćivači se oslobađaju i u željeno vreme se lančanom vučom materijal lako izbacuje iz aviona. Tipičan tovar od 3 platforme obuhvata: jedan kamion ili traktor, jedno oruđe i municiju, s tim što se svaka vrsta materijala tovari na posebnu platformu. Za spuštanje ovako teških tereta potrebno je 6 padobrana, svaki sa nosivošću od preko 1.000 kg — za svaku platformu.

(*Military Review*, maj 1954)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

NOVO BRITANSKO NAORUŽANJE

U jednom od poznatih švajcarskih vojnih časopisa izišao je kraći članak Davida Grinhalsa o novom britanskom naoružanju namenjenom za buduću Evropsku armiju. Dajemo kratak izvod toga članka.

U poslednje vreme izvršen je čitav niz proba sa novim naoružanjem, opremom i vozilima britanske izrade. Ove probe su vršene pred predstavnicima privremene komisije Evropske odbranbene zajednice i oficirima zemalja-članica Severoatlantskog pakta i zemalja Britanske Zajednice Naroda.

Prva proba je izvršena u centru za obuku u Bovingtonu, u Dorsetu. Njen značaj je, pored ostalog, u tome što je na njoj Velika Britanija mogla da prikaže svoja dostignuća na polju tehnike naoružanja. Ova proba je značajna još i iz razloga što je francuski general, de Larmina, predsednik vojne komisije Evropske odbranbene zajednice, doveo prvi put sa sobom u Veliku Britaniju i jednu delegaciju Savezne Republike Zapadne Nemačke.

Najzad, poziv Velike Britanije da se prisustvuje ovim probama jasno pokazuje da je program oko ponovnog naoružavanja zemlje došao u fazu kada znatne količine najmodernijeg posleratnog naoružanja — tenkova, topova, radio materijala, aviona i raznih prevoznih sredstava — stoje na raspolaganju za izvoz u zemlje Zapadne Evrope.

Vežbe u gađanju na terenu. — Pisac članka je imao priliku da prisustvuje probi u Bovingtonu koja je, kako on to sam ističe, očigledno impresionirala prisutne. Izvesna oruđa koja su tom prilikom prikazana, kao naprimer: pešadinski PT top 77 mm, laki bacač plamena (noseći) i dimna granata sa belim fosforom, posmatrači su već imali prilike da vide pre godinu dana prilikom vežbi Britanske armije u Nemačkoj. Najveće interesovanje privukli su bojno gađanje najnovijeg tipa tenka *Centurion III* i način njegovog snabdevanja tečnim gorivom.

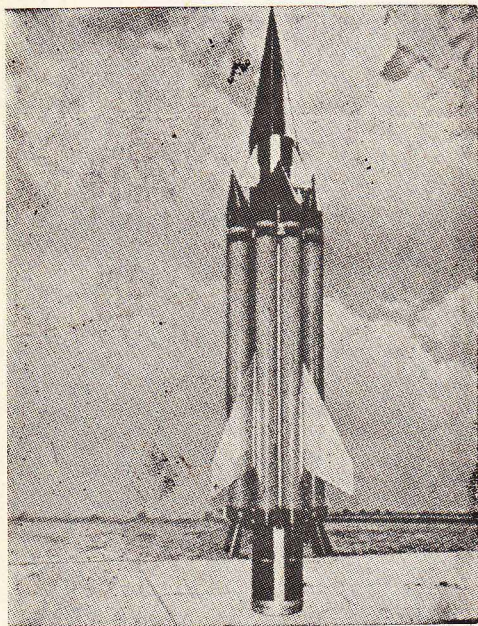
Novi tenk *Centurion III* naročito se odlikuje svojim stabilizatorom za gađanje, verovatno najsavršenijim na svetu, koji omogućuje komandiru tenka da, uprkos velikoj brzini prilikom kretanja, može gađati iz topa 83 mm a da pritom ništa ne izgubi od svoje tačnosti gađanja. Iz ovog se tenka može gađati sa udarnim i tempirnim granatama velike početne brzine. Mada se sam tenk može pri kretanju i ljuljati, oruđe tenka, zahvaljujući stabilizatoru, ostaje stalno u liniji cilja. Iako nišandžija gađa sa više tačnosti kada je tenk u mestu, što je sasvim razumljivo, ipak, prilikom kretanja tenka on može da računa i na tačnost gađanja do 80%. U tome leži njegova velika prednost zbog koje se britanski inženjeri ponose u pravom smislu reči. Ideja za ovaj stabilizator nije nova, ali je uspeh *Centurion-a III* veoma značajan.

Blindirana prikolica za gorivo. — Prikolica za benzin od 2 tone sa jednim točkom, koju *Centurion III* može sada da vuče za sobom, možda manje impresionira, ali je sigurno od najvećeg značaja za buduću taktičku upotrebu tenka. Blindirana prikolica može da nosi 909 litara benzina. Ona direktno snabdeva motore tenka pomoću jednog creva i na taj način omogućuje da tenk do poslednjeg momenta sačuva svoju sopstvenu rezervu benzina. Ova prikolica je vrlo niska i može da prati tenk i po najtežem terenu; kada se tenk kreće unazad, prikolica ide ispred njega bez ikakvih teškoća. Ova se prikolica može otkaçiti pritiskom jednog dugmeta u tenku.

Ukratko rečeno, ovaj značajan dodatak je udvostručio akcioni radijus *Centurion-a III* bez da je i najmanje ograničio njegove ostale prednosti; on može sada da pređe 260 km po putu ili 130 km po rđavom terenu, a da pritom ne mora da se popunjava gorivom.

Ova su dva sredstva karakteristična za novi materijal koji se danas serijski proizvodi u Velikoj Britaniji. U Zavodu za usavršavanje borbenih vozila u Kobhamu, u Sareju, prilikom druge probe, prisutni su mogli da vide radove koji su u toku i koji se normalno drže u tajnosti. Docijnje, oni su imali priliku da pregledaju novi artiljerijski i radio materijal, kao i poslednje modele raznih vozila za vojsku.

(*Revue militaire suisse*, april 1954)

NOV DIRIGOVANI PROJEKTIL

Britanci vrše opite sa novim tipom dirigovanog projektila, čudnovatog izgleda. Ovo oruđe ima 6 posebnih raketa koje su na zadnjem kraju spojene i koje pomažu glavnoj raketi da dobije potrebno ubrzanje — do pune nadzvučne brzine leta. Čim izvrše svoju ulogu, prilikom izbacivanja projektila, pomoćne rakete se same izdvajaju i padaju ustranu. Zasadu nisu objavljeni nikakvi detalji u pogledu brzine, dometa, težine, kao ni osnovne namene projektila.

(*Military Review*, april 1954).

NOV TIP PODMORNICE

Prva britanska podmornica koja će posle pauze od sedam godina biti spuštена u more, *Explorer*, ima specijalno pogonsko gorivo za koje eksperti veruju da može dati veću brzinu od američke atomske podmornice *Nautilus*. Smatra se da će *Explorer* biti u stanju da pređe Atlantik pod vodom, bez pomoći šnorkela¹⁾. Izgleda da će za pogon ove podmornice biti upotrebljen hidrogenski peroksid.

(*Military Review*, maj 1954)

¹⁾ Vidi »Vojno delo«, br. 1/53 — kraj strane 79.

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

PREDVOJNIČKA OBUKA U FRANCUSKOJ

Vojnički poziv angažuje dobar deo života Francuza i redak je čovek između 25 i 60 godina koji nije proveo po tri, četiri, pa i osam godina pod zastavom. On tu službu vrši u raznim vidovima kao što su: predvojnička obuka, služenje obaveznog roka, vreme provedeno, u ratu odnosno rezervi itd. Uspomena koju zadržava na taj život obično nije mnogo prijatna, naročito u doba mira kada se skoro niko ne brine za njega, kada je više izložen rđavim nego dobrim uticajima, i kada, ustvari, gubi vreme od svog redovnog zanimanja.

Žalbe na taj vojnički život, koje se prilično šire, nisu sve neopravdane, naročito ako se razmatraju u sklopu oružanih snaga i njihovih službi kao celine, a ne samo u okviru elitnih jedinica. Vrlo često nepoverenje — dosta urođeno kod Francuza u pogledu stvari koje se odnose na vojsku — služi kao potsticaj ovim žalbama. Možda bi bilo potrebno da se bolje upozna vojnički život Francuza i na taj način dobije tačnija pretstava o svemu tome.

Predvojnička obuka. — Skoro sve su zemlje podvrgle svoju omladinu predvojničkoj obuci, koja pretstavlja prvu fazu u dugoj pripremi i izgradnji vojnih efekta.

Pored najosnovnijih znanja iz vojne nastave, ova obuka ima za cilj da da svojim pripadnicima i izvesno fiskulturno obrazovanje, koje se vrlo često zanemaruje u školi, i da im pruži praktičan pregled naoružanja. To je, konačno, neophodan osnov za svakog čoveka koji želi da bude poštovan, da može da zaštiti svoju porodicu i da u običnom svakodnevnom životu ne bude od svakog potcenjivan.

Predvojnička obuka u Francuskoj nije obavezna i za nju se upisuju samo oni mladići koji to žele. Oni biraju između centara obuke, najbližih njihovom mestu boravka, onaj koji im najbolje odgovara. To su obično fiskulturna društva koja stoje pod pokroviteljstvom Ministarstva narodne prosvete, aeroklubovi koji dobijaju subvenciju Ministarstva vazduhoplovstva ili privatnih udruženja. Među njima postoje društva sa različitim ciljevima, što bi se reklo za svačiji ukus, počev sa obukom za službu konduktera, padobranaca, radarskog poslužioaca, skijaša itd. Društva su podeljena i prema materijalnim mogućnostima svojih pripadnika, počev od onih gde je nastava potpuno besplatna do onih gde je potrebno obavezno imati priličan prihod.

Posle navršenih 17 godina, pripadnici predvojničke obuke mogu polagati ispite radi dobijanja diplome iz fiskulture, vojne ili specijalne obuke. Najbolji među njima imaju privilegiju da mogu vršiti izbor puka gde će služiti svoj rok, s tim da se po dolasku tamo raspoređuju odmah u podoficirski vod, a i da se ne računaju druge prednosti koje im takođe sledeju, kao što su dopunska odsustva itd. Na taj način oni dobijaju nagradu za svoj trud, a i Armija, sa svoje strane, ima koristi od toga, jer dobija na hiljade već poluformiranih vojnika.

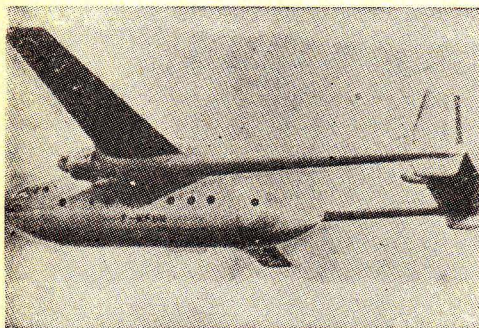
Jedina lica na koja se izgleda zaboravilo u celoj ovoj stvari jesu direktori i nastavnici po ovim društvima predvojničke obuke. Njihovo zauzimanje pretstavlja lep primer požrtvovanja i javnost vrlo malo zna o ogromnom naporu koji oni ulažu i uslovima pod kojima oni izvode tu predvojničku obuku. Sa ograničenim, ili skoro nikakvim, materijalnim sredstvima, bez ikakve druge subvencije sa strane — osim dobrovoljne pomoći rezervnih i uglavnom starijih oficira, ovi su ljudi morali sve sami da stvore. Pritom ne treba izgubiti iz vida da članarina pripadnika pomenutih društava iznosi minimalnu sumu, a da se državna pomoć, izuzev kod aeroklubova, ograničava na iznos od svega 200 franaka na svakog primljenog kandidata.

Rukovodioci ovih društava imali su utoliko veći uspeh na ovom polju, ukoliko su se više odricali svojih ličnih interesa i više žrtvovali svojih nedelja i ostalih slobodnih časova ispunjavanju ovog uzvišenog i plemenitog cilja.

Šta njima još uvek nedostaje? Svakako novac, ali ne za njih lično, već samo najnužnija suma da bi njihova društva mogla opstati. Zatim, mladi rezervni oficiri, moderni centri za obuku, uniforme itd. Jednom reči, sve ono što kod mladića može da izazove interesovanje, pažnju i oduševljenje.

(L' *Aurore*, 18 januar 1954)

FRANCUSKI TRANSPORTNI AVION

Novi transportni avion *Nord 2501 Noratlas*, namenjen za vojne svrhe, ima sedišta koja se brzo mogu skidati i nameštati, i to u redovima od po dva sedišta sa svake strane središnjeg dela trupa aviona, koji ima izgled sanduka. Ovaj avion ima dva motora i sa teretom od 20.000 kg a na visini od oko 3.000 m dostiže brzinu od 208 milja na čas. Sa svoja dva motora u dejstvu, avion praktično ima plafon od oko 8.000 m. S obzirom da ima veliki prostor za smeštaj tereta, može prenositi vozila. Kao avion za prevoženje trupa, može primiti 40 osoba.

(*Military Review*, maj 1954).

ŽENE U BELGIJSKOJ VOJSCI

Pred belgiski Parlament iznet je zakonski predlog za dobrovoljnu službu žena u vojsci i donošenje odgovarajućeg statuta za to osoblje. Ovaj predlog, između ostalog, zasnovan je na sledećim razmatranjima:

Skoro u svim zemljama sveta je služba žena u vojsci organizovana na dobrovoljnoj osnovi, i to još za vreme mira. Iskustva iz poslednjeg rata stvarno su pokazala da, ako jedna zemlja želi da ostane u životu, ona mora računati na aktivnu saradnju svih svojih živih snaga. Ako slobodne zemlje žele da održe svoju nezavisnost, a pritom prenebregnu upotrebu više od polovine svoga ljudskog potencijala, kako bi se u tom slučaju mogle suprotstaviti eventualnom protivniku koji bi dobro organizovao sve svoje raspoložive izvore?

Neminovnu potrebu za ženskim osobljem, napominje se dalje u predlogu, shvatile su pravilno skoro sve zemlje s kojima je Belgija u prijateljstvu. Prema tome, bilo bi nepojmljivo da Belgija ostane po strani, kao jedina zemlja koja ne prihvata gledište da saradnja sa ženama pretstavlja prvoklasan faktor u okviru ostalih ratnih napora i još ne priprema ostvarenje te saradnje u okviru Armije. Ovo utoliko pre ako se uzmu u obzir belgiske obaveze u okviru zajedničke odbrane Evrope.

Za organizovanje službe žena u vojsci ne sme se čekati početak eventualnog rata. Dobrovoljnom službom u doba mira dobiće se kadrovi koji će komandovati ženskim osobljem u doba rata, bilo da je ono mobilisano, bilo da je izredova dobrovoljaca. Ovo pretstavlja neminovnu potrebu, jer niko neće zastupati gledište da neposredno komandovanje ženskim osobljem treba da padne u deo muškarcima.

Pomenuti zakonski predlog, koji teži stvaranju kadra ženskog vojnog osoblja i donošenju njegovog zvaničnog statuta, odgovara stvarnim i hitnim potrebama.

Belgiske žene su ostvarile izjednačenje svojih političkih prava sa muškarcima. Njihova hrabrost u toku mračnih godina okupacije i borbe za oslobođenje, naglašava se u članku iz koga su uzeti podaci o pomenutom predlogu, daje im pravo da protestuju protiv opstrukcije za njihov prijem u Armiju koju čine izvesni vojni krugovi. One traže da ponesu svoj deo tereta u okviru odbrane zemlje.

(*Le Soir*, 11 mart 1954)

BUDŽETSKA DEBATA O ODBRANI HOLANDIJE

Prilikom nedavne debate u holandskom Parlamentu po pitanju budžeta narodne odbrane, Staf, ministar odbrane i mornarice, odgovorio je na niz primedbi šavljenih u toku debate prethodnih dana na projekt ovog budžeta. Odmah na početku svoga govora ministar je podvukao da NATO nije nikakvo nadnacionalno telo, već organizacija koja izražava dobrovoljnu i slobodnu saradnju 14 država. On je zatim precizirao da se Holandija, kroz članstvo u NATO-u, smatra kao da je vezana međunarodnim ugovorima i da će njegova zemlja ove primljene obaveze i ispuniti. Odbrana Holandije biće bolje obezbeđena ako ova zemlja bude lojalna članica NATO-a.

Staf je, takođe, mišljenja da *New Look* u američkoj strategiji neće povući za sobom promenu u pogledu američke pomoći Evropi. On je naglasio da je u Sjedinjenim Američkim Državama dobio pismenu potvrdu po kojoj američka vlada smatra odbranu Holandije kao elemenat od izvanredne važnosti, što potvrđuje i činjenica da je u Holandiji stacionirana jedna američka eskadrila lovaca-presretača čija je uloga čisto odbranbenog karaktera. Ona se nalazi u sastavu snaga NATO-a, a stacionirana je u Sesterbergu, pod komandom jednog holandskog oficira. Holandski ministar odbrane i mornarice dobio je u Sjedinjenim Američkim Državama, pored ostalog, i sasvim jasna obećanja u pogledu snabdevanja potrebnim materijalom. Ova se obećanja naročito odnose na isporuke u cilju ostvarenja planova u 1955/56, koji su bili podneseni na uvid i odobreni od strane NATO-a.

Ministar Staf je zatim izrazio nadu da će Francuska uskoro ratifikovati sporazum o Evropskoj odbranbenoj zajednici, koja se bez nje ne može ni zamisliti. Potom se osvrnuo na jednu informaciju zvanične agencije »Belga« od 5 novembra 1953, koju je prilikom debate prethodnog dana ponovo citirao i profesor Geretson. Po toj informaciji bi holandske jedinice, u slučaju rata, zajedno sa britanskim, bile prebačene u Norvešku i Dansku. Staf je ovo demantovao izjavivši da se, ustvari, radi o stacioniranju trupa u doba mira. Pritom je pročitao nekoliko pasusa na francuskom iz izveštaja specijalne komisije holandskog Parlamenta za pitanja Evropske odbranbene zajednice od 5 novembra 1953, tvrdeći da se čitanjem ovog teksta ni u kom slučaju ne može zaključiti da se ovde radi o Danskoj i Norveškoj.

Što se tiče teritorijalnih trupa, prema izjavi Stafa, Holandija danas raspolaže sa 1.000 ljudi u službi i sa 60.000 u rezervi. Odbrana teritorije od padobranskih jedinica mora biti što je moguće jača i efikasnija. Holandska vlada predviđa donošenje jednog zakonskog projekta kojim bi se, zbog nedovoljne obuke mobilnih jedinica, produžio rok trajanja vojne obaveze. Vreme na koje se vojni obveznik danas poziva na vezbu iznosi 85 dana.

Na kraju je ministar Staf dodao da plan Holandske armije i dalje predviđa pet divizija u sastavu armiskog korpusa.

(*La Libre Belgique*, 26 mart 1954)

ŠVAJCARSKA

KAKO ŠVAJCARCI GLEDaju NA BUDUĆNOST KONJICE

Kao posledica naglog razvoja ratne tehnike, naročito u periodu zadnjih nekoliko godina, sve se više postavlja pitanje daljeg opstanka konjice, naročito među zapadnoevropskim zemljama. To je problem za koji je veoma zainteresovana i Švajcarska, kod koje, s obzirom na specifične terenske uslove, izgleda da još uvek postoji opravdana potreba za postojanjem konjice. Švajcarska štampa u poslednje vreme živo komentariše ovaj problem, zastupajući uglavnom stanovište u prilog konjice. Tako su nedavno i dva poznata švajcarska lista doneli članke koje prikazujemo u skraćenom obimu:

Poznato je iz istorije ratova da je Napoleon bio pravi majstor u upotrebi konjice prilikom udara, odnosno vršenja proboja. Međutim, porastom vatrene moći,

klasični juriši konjice postali su vremenom sve besciljniji. Tako, naprimer, u Prvom svetskom ratu, iako je konjica sa uspehom izvršila niz zadataka iz oblasti izviđanja i blokiranja neprijateljskih prodora, iako je odigrala vrlo korisnu ulogu, naročito u zatvaranju breša prilikom poslednje nemačke ofanzive od marta do jula 1918, ona je morala da ustupi mesto tenkovima kao novom elementu udara.

U razdoblju između dva rata, a naročito posle Drugog svetskog rata, sve se češće čulo mišljenje da je konjica, kao rod vojske, preživela. Ovakvo gledište izazvalo je izvesno uznemirenje i zabrinutost kod mnogih švajcarskih građana koji se još uvek živo interesuju za konjarstvo, a naročito kod onih koji su uvršćeni u ovaj rod vojske ili koji dolaze u obzir prilikom regrutovanja za konjicu. To je i potstaklo članove Društva konjanika kantona Vo da prilikom svoje godišnje skupštine u Lozani pozovu pukovnika Pjera Muralta, u želji da čuju njegovo mišljenje po pitanju uloge i budućnosti konjice u Švajcarskoj armiji.

Pukovnik Muralt, koji je od svršetka rata naovamo komandant švajcarskih brzih jedinica, proučavao je detaljno pitanje daljeg postojanja konjice u Švajcarskoj armiji. Njegov zadatak bio je vrlo delikatan. U aprilu 1949, on je našao srećno rešenje. Ustvari, postojeća 24 eskadrona konjice pridata su pešadijskim divizijama, a ne više brzim brigadama kao što je dotada bio slučaj. Na taj način prihvaćeno je gledište da se konjica ne može više boriti rame uz rame sa motorizovanim jedinicama. Ubuduće ona će služiti za blisko izviđanje, za održavanje veze itd., s obzirom da je vreme slavnih konjičkih juriša, sa isukanom sabljom, već odavno prošlo.

Pridata divizijama, konjica će imati da odigra značajnu ulogu. Zahvaljujući svojim osobinama, a naročito svom pojačanom naoružanju, ona omogućava pojedinačnu pokretljivost borca, prepuštenog često svojoj sopstvenoj inicijativi; njena sposobnost da se prilagodi svakom terenu pretstavlja činilac od prvorazrednog značaja koji joj omogućuje da izvodi gonjenje, da vrši prepade, da dezorganizuje neprijateljsku pozadinu. Konj može lako da prođe i tamo gde se motorizovana sredstva ne mogu provući. Na osnovu ovoga izlazi da konjica, ustvari, upotpunjuje rad motorizovanih jedinica. To su bile osnovne postavke na osnovu kojih je pukovnik Muralt i doneo ovo svoje rešenje.

Međutim, Švajcarska se nalazi suočena sa velikim teškoćama prilikom regrutovanja. S jedne strane, konstatovana je izvesna ravnodušnost kod mnogih regruta u pogledu jahaćih rodova, a sa druge strane, ta ista nezainteresovanost je primećena čak i kod mnogih mladih zemljoradnika. Razlog ovome treba tražiti u činjenici da je veliki broj budućih regruta već naviknut na motorna vozila, i što mnogi među njima strahuju da bi kasnije mogli biti prebačeni iz konjice u neki drugi rod vojske, gde će se morati privikavati na sasvim drugi duh nego što je u konjici.

Iako su ova strahovanja danas prilično razgranata, pukovnik Muralt smatra da situacija nije bezizlazna. Samo je potrebno početi sa radom iz osnova tako da se stvar postavi na zdrave osnove. Ako prilikom regrutovanja ne bi bilo više kandidata, dalji opstanak konjice postao bi nemoguć. Kroz sva švajcarska sela bilo bi potrebno sprovesti zdravu i solidnu propagandu koja bi omogućila izbor konjanika sposobnih za izvršenje zadataka koji će im ubuduće biti dodeljeni.

Na kraju svoga izlaganja pukovnik Muralt je izrazio nadu da će konjica u Švajcarskoj postojati i dalje, i to ne iz nekih sentimentalnih razloga, već zato što stvarno postoji potreba za njom s obzirom na stvor švajcarskog tla, na njene odbranbene koncepcije i budući razvoj njene Armije.

U toku dalje diskusije na godišnjoj skupštini Društva konjanika u Lozani, kojoj su prisustvovali mnogi viši oficiri, kao i federalni i kantonalni funkcioneri, održano je više temperamentalnih govora u prilog daljeg održavanja konjice u Švajcarskoj armiji. Tako je švajcarska konjica dobila priličan broj vatrenih branilaca. S tim u vezi, ne bi bilo suvišno potsetiti se na izjavu švajcarskog generala Gizana, učinjenu prilikom neke svečanosti, pre nekoliko godina, u Lozani: »Konjica je naslednik mnogobrojnih tradicija; jedino je ona sposobna za izvršenje izvesnih zadataka koje nisu u stanju da izvrše motorizovane jedinice«.

DANSKA

DANSKA NE ŽELI PRISUSTVO STRANIH TRUPA

Dva aerodroma na poluostrvu Jitlandu (Jiland) u Danskoj, koji su trebali da postanu ključne tačke vazdušne odbrane Severne Evrope, izgleda da će sada biti svedeni na status »baza u alternaciji« što će ozbiljno uticati na odbranbeno planiranje u ovom prostoru.

Ovi aerodromi su trebali da budu povećani i prošireni na bazi sredstava iz osnovnih (»infrastrukturnih«) fondova NATO-a, s tim da u duhu prvobitnih planova Savezničke vrhovne komande prime još 2 vazduhoplovne brigade — verovatno iz SAD. Međutim, stacioniranje stranih avijatičara u Danskoj neostvarljivo je iz političkih razloga i verovatno će takvo shvatanje važiti za niz sledećih godina.

Pošto je danska vlada donela čvrstu odluku da ne dozvoli razmeštanje stranih trupa na svojoj teritoriji, time je, po mišljenju Amerikanaca, dovela u pitanje dalje investicije sredstava pomenutog osnovnog fonda, za izgradnju ranije planiranih baza. Danci doduše predlažu da se dovrše radovi na stazama za poletanje aviona, ali da se od izgradnje ostalih uređaja koji su neophodni vazduhoplovnim bazama prvog reda odustane, ili da se takva izgradnja protegne na duži rok.

Prema mišljenju izvesnih krugova na Zapadu, ovakva situacija smanjuje izgleda na stvarnu i efikasnu odbranu oblasti pod *Severnom komandom*, mada danska javnost ionako nema ubeđenje da bi se njihova teritorija mogla efikasno odbraniti. Danci smatraju da bi se Jitland mogao braniti samo u slučaju stvaranja nemačkih oružanih snaga. S druge strane, vazduhoplovstvo pretstavlja ključni element celokupne odbrane Severne Evrope, gde su odstojanja toliko velika, a kopnene snage tako male i rasturene, da se, pre svega, mora tražiti naslon u vazdušnoj nadmoćnosti. Pomenuti plan za pojačavanje vazduhoplovnih snaga u Danskoj sa 2 brigade iz SAD, u prvom redu je bio zasnovan na koncepciji da bi vazdušna odbrana zemlje trebala da stvori vreme potrebno za izvršenje mobilizacije i dolazak pojačanja.

Danska socijal-demokratska vlada mora da računa sa javnim mnenjem u kome ima prilično neutralističkih akcenata, te smatra da će postići dovoljan uspeh ako zadrži i ostvari postojeći odbranbeni program; ona nikako ne želi da ide isuviše daleko od javnog mnjenja — davanjem obaveza za dovođenje stranih avijatičara u zemlju.

(New York Herald Tribune, 11 mart 1954)

Vojnoizdavački zavod »VOJNO DELO« raspolože
izvesnim brojem udžbenika za matematiku —

ALGEBRA V. DAJOVIĆ — CENA 150 DIN.

TRIGONOMETRIJA M. ILIĆ — CENA 100 DIN.

GEOMETRIJA M. ILIĆ — CENA 100 DIN.

koji mogu veoma korisno poslužiti ne samo polaznicima kurseva za opšte obrazovanje, već i svim ostalim oficirima i podoficirima JNA.

DALEKI ISTOK

Živko Milić: INDISKE ORUŽANE SNAGE

Indiska armija nije dosada u spoljnoj politici svoje zemlje predstavljala neki naročit faktor. Ona još ne odgovara mogućnostima i potrebama ogromne zemlje sa 360 miliona stanovnika. Materijalna snaga koja stoji iza »treće« Nehruove linije nije industrijski potencijal i organizovana vojna sila, nego ogromna beđa, koja, kako je to pokazao Nehru danas, a pre njega i sam Gandhi, zaista može da predstavlja veliku snagu. Međutim, to ne znači da Indija ne organizuje vojnu silu i da sadašnji rukovodioci zemlje potcenjuju vojsku. Iako je Indija klasična zemlja nenasilja, već u prvim godinama po oslobođenju pokazala se nužda za armijom, pa je vojska bila aktivizirana u trima važnim akcijama. I to, u kašmirskoj krizi, u ugušivanju agrarnih pobuna u Telenaganu i najzad u borbi protiv hajderabadskog radže, koji je odbio da pristupi Indiji i zahtevao uspostavljanje muslimanskog Hajderabada pod pakistanskom zastavom. Već na prvim koracima pokazalo se da je ideja nenasilja, dominantna u učenju Gandija, koja se primenjivala kao metod nacionalno-oslobodilačke borbe, neprihvatljiva u uslovima nacionalne, moderne države, naročito zbog toga što je Azija danas kontinent ratova.

Pitanje je, dakle, kada će Indiska armija postati brojno jaka. Njene snage su zasada još male iako raspolazu modernim naoružanjem. Što se, pak, tiče njene organizacije, ona stoji na principima Britanske armije, te joj je, uz neke manje razlike, gotovo slična. Većina kadra je iz redova grupe Sika, koje su i Englezi najradije regrutovali. U upotrebi su ostale čak i škotske gajde. Veliki deo oficira je obučen u britanskim školama, a britanska vojna pravila su jednostavno prevedena. Međutim, uprkos svega toga, stvari su se donjije sasvim izmjenile. Posle dobijanja nezavisnosti, celu Indisku armiju je, prema izveštaju komisije na čelu sa N. Gopolahuvami Ajangarom od maja 1947, držao u svojim rukama britanski kadar. U Indiji je bilo oko deset hiljada britanskih oficira. Već iduće, 1948 godine, Indijci su uvedeni u sve komande i jedinice. Došlo je do odlaska velikog broja Engleza u Evropu, tako da ih je 1949 go-

dine u celoj Indiskoj armiji ostalo samo 400. Međutim, oni su još uvek bili u višim štabovima, ali je napredak u nacionalizaciji imao zaista zadovoljavajući tempo. Početkom 1948 Indijci su u komandama bataljona i brigada bili zastupljeni samo sa 10%, a Englezi sa 90%. Posle godinu dana odnos se sasvim izmenio u korist Indijaca, kojih je sada u komandama bilo 95% dok je Engleza bilo samo 5%. Da se u ovom procesu nije radilo samo o forsiranim personalnim izmenama kadra govori i činjenica da je već do aprila 1948 i u tehničkim rodovima indiski kadar zauzeo 80% komandnih mesta. Ova, pak, činjenica govori o intenzivnom tehničkom osposobljavanju mladih indiskih oficira.

Taj proces se nastavio tako da danas Indiska armija zaista predstavlja nacionalnu armiju. U njoj sada ima ukupno 49 britanskih oficira, od kojih su samo četvorica viši oficiri u kopненоj vojsci, dok su ostali u mornarici i vazduhoplovstvu. Jedan, pak, deo britanskih oficira nije htelo da se vrati u Britaniju nego je stupio u službu Indiske armije. Ali ni njihov broj nije značajan. U mornarici, koja zahteva zaista visoko stručno i tehničko iskustvo, ostalo je samo 60 Britanaca, a u vazduhoplovstvu svega 8. Oni više nisu britanski nego indiski oficiri i većinom se nalaze po školskim ustanovama i tehničkim centrima kao eksperti.

Može se, dakle, reći da je proces nacionalizacije indiskih oružanih snaga izvršen. Uporedo sa personalnom nacionalizacijom postepeno se sprovodi i osamostaljenje Indije u pogledu vojnih škola i učilišta. Akademija nacionalne odbrane u Kadakvasli kod Pune, Vojna akademija kod Dehra Duna i Štapski koledž u Vellingtonu nove su ustanove u kojima se stvaraju novi kadrovi.

1948 godine ustanovljena je »Naučna organizacija odbrane«, u kojoj je zaposleno oko 35 naučnika na raznim sektorima (balistici, operativnim istraživanjima, eksplozivima, vojničkoj psihologiji). Vrše se pripreme da se osnuje Naučna služba odbrane i Institut za naoružanje, za studiju i ispitivanje naoružanja i opreme, u kome će se obučavati tehnički oficirski kadar. Sa radom je počela i fabrika

prototipova. Posebni uslovi terena i klime postavili su pred rukovodioce Indiske armije komplikovane probleme koje moraju rešiti na svoj, originalan, način.

Pored velike pažnje koja se posvećuje Armiji, u Indiji su postavljeni temelji vanarmiskih vojnih organizacija. *Teritorijalna armija* predstavlja zasada samo široko zamišljeni plan organizovanja »druge linije odbrane«, koja bi, u slučaju nužde, ponela zajedno sa Armijom teret odbrane. Toj formaciji bila bi poverena protivavionska i obalska odbrana. Brojna snaga ovih jedinica povećaće se na 1.300.000 ljudi. Što se tiče indiske mornarice, ona je posle oslobođenja i odvajanja od Pakistana ostala samo sa nekoliko brodova, koji nisu predstavljali ozbiljnu garantiju u slučaju napada na njene obale. Ona je dobila 4 šalupe, 2 fregate, 1 korvetu, 1 patrolni brod i nekoliko remorkera, minopolagača i hidroaviona. 1947 mornarica je dobila admiralski brod *Delhi*, a zatim 1950 godine 3 razarača i 3 fregate klase *Hunt*. Oni su zadovoljili prve potrebe, te je tako došlo do formiranja prvih jedinica flote. Školski centri u Jamnagaru i Lonavali prošireni su, a osnovani su novi u Kočinu i Viškapatnamu, kao i u brodogradilištima Bombaja, koji su namenjeni tehničkom osoblju. Otkako je 26 maja 1950 dr Radžendra Prasad predao mornarici Pretsednikovu zastavu, indiska mornarica je ozbiljno napredovala.

Sličnu istoriju imalo je i vazduhoplovstvo. Počelo se sa jednom eskadrilom transportnih i 7 eskadrila lovačkih aparata, koji su u prvim danima pakistansko-indiske krize izvršili velike zadatke. Indiski avioni leteli su u to vreme na visini od oko 6.000 stopa, bez ikakvih instalacija za veštačko disanje i stekli svojim podvizi veliku popularnost u indiskim masama. Danas je indisko vazduhoplovstvo modernizovano. Piloti, navigatori i tehničari usavršavaju se u Nižoj pilotskoj školi u Džodpuru, u Višoj pilotskoj školi u Ambali, zatim u tri vazduhoplovne aka-

demije u Begumpetu, Džodpuru i Koimbatoreu, u Padobranskoj školi itd. U Bangaloreu je otvorena fabrika za izradu aviona domaće konstrukcije i prve probe sa izrađenim tipovima dale su zadovoljavajuće rezultate.

Od oslobođenja Indije prošlo je šest godina. Za to kratko vreme je ta zemlja od kolonijalne armije stvorila modernu nacionalnu armiju i postavila vrlo solidne temelje za njen dalji razvitak. U tu svrhu je Indija utrošila ogromna finansiska sredstva, tako da je procenat koji su ona uzimala u opštem budžetu centralne vlade prevazilazio sva očekivanja. Tako je, na primer, u budžetskoj 1950-51 godini od ukupnih prihoda (404,520.000 rupija) odvojeno za nacionalnu odbranu 164,130.000 rupija; u 1951-52 utrošeno je, od 497.670 miliona nacionalnog dohotka, 181,240.000 rupija na odbranu, a iduće godine — 1952-53 — kada je planirani dohodak bio za oko osamdeset miliona manji, budžetska stavka za odbranu povećala se na 197,950.000 rupija. »Zemlja nenasilja«, ma kako miroljubiva, suočena je sa stvarnošću Azije, sa činjenicama da je Kašmir uvek živa mogućnost rata, da problem Tibeta u svakom trenutku može postati novo žarište. Ta je zemlja suočena i sa činjenicom da Kina danas raspolaže ogromnom armijom, da i SAD i SSSR nastoje da uspostave na aziskom terenu baze i uvuku i aziske igrače u igru. Ona je suočena i sa klasnim protivrečnostima koje se sve više zaoštravaju u zemlji još uvek neresenog agrarnog problema. Rukovodeći ljudi Indije pokazuju svojom praksom da eliminisanje sile nije u moći samo jedne zemlje, jedne politike.

Zemlja za koju je njen vođ Pandit Nehru rekao da je »zemlja sa 360 miliona problema, jer je svaki čovek u njoj problem, žrtva gladi i nemaštine« morala je, kao i sve ostale, pa čak i miroljubive zemlje, da primi to »nužno zlo« — teret naoružanja, a taj će teret verovatno svakoga dana sve više rasti.